

معرفی شهرستان

شهرستان قوچان دارای دو بخش، دو شهر، پنج دهستان و ۲۴۳ آبادی است که از این تعداد ۱۹۵ آبادی دارای سکنه و ۴۸ آبادی خالی از سکنه می‌باشد. مساحت این شهرستان برابر با ۳۸۵۴/۶ کیلومتر مربع است (۳ درصد از مساحت استان) (سال ۱۳۸۳) .

براساس برآورد سال ۱۳۸۳، جمعیت این شهرستان ۲۴۸۸۹۴ نفر بوده است که معادل ۴/۸ درصد از جمعیت استان خراسان رضوی را تشکیل می‌دهد . از این تعداد ۱۰۷۲۵۰ نفر در مناطق شهری و ۱۴۱۶۴۴ نفر در مناطق روستایی شهرستان استقرار داشته‌اند . در این سال سهم جمعیت شهری و روستایی شهرستان از کل جمعیت شهری و روستایی استان به ترتیب حدود ۳/۳۱ درصد و ۷/۲۸ درصد و نرخ شهرنشینی و تراکم جمعیت به ترتیب ۴۳/۱ درصد و ۶۵ نفر در کیلومتر مربع بوده است .

بر اساس سرشماری سال ۱۳۷۵، نرخ فعالیت این شهرستان ۳۶/۱۰ می‌باشد . همچنین سهم شاغلین بخش کشاورزی ۴۱/۵ درصد، صنعت و معدن و ساختمان ۳۷/۰ درصد و خدمات ۲۹ درصد بوده است .

در این شهرستان تعداد ۳ معدن فعال وجود دارد. همچنین تعداد کارگاههای صنعتی ۱۴۸۹ واحد (سال ۱۳۸۱) بوده است .

مساحت زمینهای کشاورزی در این شهرستان ۱۱۱۵۵۷ هکتار، مساحت اراضی زراعی آبی ۲۶۸۶۶ هکتار، سطح آبی زیر کشت ۱۸۴۱۲ هکتار، کل مساحت باغات ۹۹۶۹ هکتار می‌باشد (۱۳۸۳) .

تعدادی از مهمترین شاخصهای شهرستان (۱۳۸۳)

ردیف	عنوان شاخص	واحد	شهرستان
۱	نسبت جمعیت به تعداد تخت موسسات درمانی فعال	نفر	۱۴۵۶
۲	ضریب پوشش تحصیلی ظاهری ابتدایی	درصد	۱۱۰/۳۴
۳	ضریب پوشش تحصیلی ظاهری راهنمایی	درصد	۹۶/۹۰
۴	ضریب پوشش تحصیلی ظاهری متوسطه	درصد	۶۸/۰۴
۵	درصد چاههای کشاورزی برقی شده از کل چاههای کشاورزی	درصد	۵۷/۰۹
۶	تراکم راه روستایی	طول راه به ۱۰۰ کیلومتر مساحت	۱۲/۶۵
۷	سهم شهرستان از راه آسفalte روستایی	درصد	۳/۵۴
۸	سهم شهرستان از راه فرعی	درصد	۴/۴۵
۹	ضریب نفوذ تلفن ثابت	درصد	۱۲/۲۵
۱۰	سهم اراضی کشاورزی شهرستان از استان	درصد	۵/۵۶
۱۱	سهم شهرستان از کل مساحت باغات	درصد	۴/۹۹
۱۲	سهم شهرستان از کل تولیدات باغی	درصد	۹/۴۸
۱۳	سهم تولیدات زراعی شهرستان از استان	درصد	۳/۷۳
۱۴	سهم شهرستان از جمعیت دامی استان	درصد	۳/۴۱
۱۵	سهم شهرستان از جمعیت طیور استان	درصد	۵/۴۶
۱۶	سهم شهرستان از میزان تولید گوشت قرمز استان	درصد	۳/۲۰
۱۷	سهم شهرستان از تولید گوشت مرغ استان	درصد	۲/۳۰
۱۸	سهم شهرستان از تولیدات معدنی استان (۱۳۸۲)	درصد	۳/۸۱
۱۹	سهم شهرستان از ذخایر معدنی استان (۱۳۸۲)	درصد	۰/۳۶
۲۰	سهم از ارزش افزوده شاعلین کارگاههای صنعتی	درصد	۱/۹۰

سند توسعه شهرستان

الف- اصلی ترین قابلیت های توسعه :

- ۱- وجود منابع آب و خاک مستعد و فراوان و شرایط اقلیمی مناسب خصوصا نزولات جوی با پراکنش زمانی و مکانی مناسب
- ۲- برخورداری از قابلیت بالای تولیدی و فرآوری محصولات کشاورزی با رویکرد صادرات خصوصا صادرات کشمش بی دانه
- ۳- وجود قابلیت‌های فرهنگی در شهرستان (صنایع دستی ، مواد اولیه آن و موسیقی مقامی)
- ۴- برخورداری از زمینه‌های مناسب توسعه صنعتی صنایع بزرگ و همچنین صنایع تبدیلی، تکمیلی و جانبی فعالیت‌های کشاورزی و دامی
- ۵- توان ذخیره سازی و قابلیت تنظیم آب جهت مصارف بخش‌های کشاورزی، صنعت و آب شرب در سد تبارک
- ۶- برخورداری از شرایط جغرافیایی طبیعی و وجود جاذبه‌های مناسب و مستعد گردشگری طبیعی و فرهنگی
- ۷- برخورداری از امکانات بالقوه معدنی و نهشته های موجود در سطح شهرستان
- ۸- موقعیت ممتاز شهرستان با توجه به استقرار در محور ارتباطی مشهد - شمال - تهران (کریدور شمالی-جنوبی و شرقی - غربی)
- نزدیکی به مرکز استان و برخورداری از محور مواصلاتی مناسب به مرکز استان
- ۱۰- برخورداری از موقعیت مناسب جابه جایی کالا و مسافر با کشورهای آسیای میانه و زیرساخت‌های بازرگانی خارجی و مبادلات مرزی (گمرک و مجتمع پایانه مرزی)
- ۱۱- توان تولید بالای دام و طیور

۱۲- وجود زمینه های ممتاز سرمایه گذاری بخش خصوصی در بخش های مختلف اقتصادی

شهرستان

ب- عمده ترین ننگناها و محدودیت های توسعه:

۱- فرسایش خاک در حواشی رودخانه ها، مسیل ها و محدودیت منابع آب کشاورزی

۲- سنتی بودن شیوه تولید محصولات کشاورزی، نظام خرده مالکی و کوچک بودن اراضی

کشاورزی

۳- محدودیتهای اقلیمی مرتبط به سرمای دیررس و نوسانات آب و هوایی

۴- کمبود تاسیسات و امکانات اقامتی مناسب گردشگری

۵- پائین بودن راندمان آبیاری با توجه به فرسودگی یا سنتی بودن شبکه های آبیاری و نحوه

آبگیری از رودخانه های مورد استفاده، ناکافی بودن تاسیسات مهار و انتقال آب برای فعالیت

کشاورزی

۶- واقع شدن شهرستان بر روی گسل و کمر بند زلزله

۷- ضعف زیرساختهای شهری

ج- مسائل اساسی شهرستان:

۱- بهره برداری نامناسب از منابع آبهای سطحی و زیرزمینی و عدم مهار آب

۲- وجود تعداد دام مازاد بر ظرفیت مجاز مراتع

۳- کمبود سرمایه گذاری های لازم در صنایع تبدیلی و فرآوری محصولات باغی و دامی

۴- خروج نیروی انسانی ماهر و متخصص از شهرستان و اتکای تشکیلات اداری- اجرایی به

نیروی انسانی غیر ساکن و غیربومی

- ۵- پائین بودن سطح آموزش و توان مهارت‌های فنی و حرفه‌ای در نیروی انسانی جویای کار
- ۶- استفاده ناکارآمد از موقعیت ویژه شهرستان (در زمینه توسعه صنعتی ، بازرگانی و آموزشی عالی بخش دولتی)
- ۷- وجود برخی انحرافات و ناهنجاریهای اجتماعی نظیر اعتیاد به مواد مخدر و ...
- ۸- وجود نقاط حادثه خیز در چهار منطقه محور قوچان - باجگیران ، تقاطع علی آباد ، مزرع، آق کاریز و تپه‌های مزرع
- ۹- ضعف محور ترانزیتی درگز - قوچان - نیشابور
- ۱۰- وضعیت نامناسب جاده‌های روستایی
- ۱۱- ضعف انسجام قومی و فرهنگی در شهرستان
- ۱۲- آسیب پذیری محصولات باغی با توجه به نوسانات آب و هوایی و سرمای دیر رس

د- هدفهای بلند مدت توسعه:

- ۱- نوین سازی ساختار بخش کشاورزی و توسعه فعالیت‌های متناسب با ظرفیت منابع آب در شهرستان و مدیریت منابع آب حوضه آبریز
- ۲- افزایش راندمان تولید محصولات با تسطیح و یکپارچه سازی اراضی
- ۳- ارتقای سطح بهره وری از منابع آب شهرستان
- ۳- حفظ، احیاء و بهره‌برداری مناسب از منابع طبیعی ، محیط زیست و آثار تاریخی و فرهنگی شهرستان
- ۴- توسعه صنعتی شهرستان با اولویت صنایع با تکنولوژی بالا، صنایع تکمیلی و تبدیلی کشاورزی
- ودامی

۵- گسترش فعالیت های بازرگانی (با تاکید بر ترانزیت حمل و نقل و بازرگانی خارجی) با بهره گیری از موقعیت ویژه جغرافیایی شهرستان و امکان جذب بخشی از سرمایه گذاریهای صنعتی

مشهد

۶- ایجاد اشتغال مولد و پایدار و کاهش نرخ بیکاری

۷- توانمند سازی و افزایش مشارکت بخش خصوصی در زمینه فعالیت های اقتصادی شهرستان

۸- تقویت مراکز آموزش عالی شهرستان

۹- جذب پاره ای از نقشهای خدماتی منطقه ای مشهد

۱۰- اعتلای فرهنگ و افزایش سطح سواد و توسعه نیروی انسانی

۱۱- توسعه صنعت گردشگری

هد راهبردهای بلندمدت توسعه:

۱- مهار ، کنترل و ذخیره سازی و انتقال آبهای سطحی و تقویت منابع زیرزمینی با اولویت آبخوان داری

، اجرای عملیات آبخیزداری در حوزه های آبریز

۲- تسطیح و یکپارچه سازی اراضی خرده مالکین

۳- حفظ و بهره وری از منابع پایه ،حفظ کاربری اراضی و توسعه فعالیت های منابع طبیعی

۴- زمینه سازی برای جذب و نگهداشت نیروی انسانی متخصص و ماهر بومی شهرستان

۵- حمایت از ورزشهای بومی و محلی در شهرستان

۶- حمایت از توسعه صنایع تبدیلی محصولات زراعی ، باغی و دامی

۷- ایجاد زیر ساخت های مناسب در نواحی گردشگری و بستر سازی برای مشارکت بخش

خصوصی

۸- حفظ ، نگهداری ، مرمت و معرفی مراکز تاریخی فرهنگی و طبیعی شهرستان .

- ۹- توسعه تعامل و تبادلات اقتصادی خارجی به کشورهای هم جوار .
- ۱۰- توسعه و تجهیز شبکه و خدمات زیر بنایی مورد نیاز برای سرمایه گذاری بخش صنعت و معدن
- ۱۱- ارتقاء و گسترش مناسب آموزش عالی و آموزش های فنی و حرفه ای به منظور توانمند سازی نیروهای محلی با مشارکت بخش خصوصی
- ۱۲- توسعه و گسترش صنایع روستایی
- ۱۳- اصلاح تقسیمات کشوری شهرستان ، تقویت و تجهیز شهرهای کوچک و دهیارها
- ۱۴- بستر سازی برای افزایش مشارکت اجتماعی ، اقتصادی ، فرهنگی و سیاسی زنان در روند توسعه شهرستان .
- ۱۵- ایمن سازی مناطق روستایی شهرستان
- ۱۶- گسترش امکانات فرهنگی، ورزشی و هنری
- ۱۷- توسعه فعالیتهای آبخیزداری

و- سیاستهای اجرایی :

- ۱- ایجاد تعادل بین مرتع و دام با تقلیل واحدهای دامی و ایجاد مجتمع های دامپروری و دامداریهای ثابت و فعالیت های آبی پروری
- ۲- ایجاد صنایع تبدیلی ، تکمیلی و فرآوری محصولات باغی ، زراعی و دامی با رویکرد صادرات
- ۳- تشکیل تعاونی های تولید با افزایش بهره وری عوامل تولید
- ۴- تکمیل ، تجهیز و بهره برداری از مرکز آموزش فنی و حرفه ای
- ۵- حمایت از اجرای تاسیسات گردشگری تپه های مزرع ، دره یوسفخان ، شمشال
- ۶- توسعه امکانات ورزشی شهرستان به ویژه امکانات مورد نیاز ورزشهای بومی

- ۷- حمایت از تولید قطعات خودرو
- ۸- ایجاد زیرساختهای مناسب در روستاها
- ۹- ایجاد زمینه مناسب سرمایه گذاری در بخش کشاورزی
- ۱۰- ایجاد و توسعه زیرساختهای مناسب شهر قوچان
- ۱۱- توسعه و تجهیز کتابخانه های عمومی و ایجاد مراکز فرهنگی - هنری و فرهنگسرای قوچان و توسعه فضاها و اماکن مذهبی
- ۱۲- افزایش ارتقاء سطح مناطق چهارگانه محیط زیست
- ۱۳- ساماندهی و بهسازی سکونتگاههای روستایی و شناسایی مناطق آسیب پذیر
- ۱۴- مطالعه بازسازی شبکه های آب شرب روستایی
- ۱۵- پوشش انهار سنتی
- ۱۶- حمایت از ایجاد مراکز اقامتی و توریستی در شهرستان

ز- اقدامات کلیدی و اولویت دار:

- ۱- احداث کنار گذر قوچان در ضلع جنوبی
- ۲- تسریع در تکمیل و بهره برداری از قطعه سوم قوچان - باجگیران و احداث تونل در قطعه مذکور ، هم چنین اجرای قطعه دوم قوچان - باجگیران با هدف ایجاد پل ارتباطی با کشورهای آسیای میانه .
- ۳- احداث و بهسازی ابنیه فنی و آسفالت راههای روستایی
- ۴- تکمیل مطالعات و احداث راه آهن مشهد - شمال و تسریع در احداث آزاد راه آزاد شهر-بجنورد -

قوچان

۵- تقویت محور ترانزیتی درگز-قوچان -نیشابور و شروع عملیات اجرایی راه بین شهری اسفراین - بام -

قوچان

۶- مطالعه و طراحی شهرک صنعتی شماره (۱) و همچنین ایجاد شهرک صنعتی سرامیک بخش

خصوصی

۷- تکمیل و بهره برداری از تصفیه خانه آب شرب قوچان

۸- مطالعه ایجاد تاسیسات انرژی نو در شهرستان

۹- گازرسانی بخش باجگیران و همچنین روستاهای بخش مرکزی حاشیه بزرگراه آسیایی

۱۰- توسعه بازارچه مرزی باجگیران و ایجاد مراکز تجاری و بازرگانی با رویکرد صادرات

۱۱- احداث استادیوم ورزشی و توسعه امکانات ورزشی بویژه در زمینه ورزش پهلوانی و

باستانی

۱۲- انجام مطالعات احداث دانشگاه دولتی در شهرستان و ایجاد دانشکده های کشاورزی و

دامپروری ، هنرهای زیبا و موسیقی اصیل

۱۳- مهار ، کنترل و ذخیره سازی آبهای سطحی و تقویت منابع زیر زمینی و اجرای پروژه های

زود بازده (بندهای خاکی داغیان ، آبکوه ، چنبر غربال)

۱۴- احداث چهار تقاطع غیر همسطح به ایمن سازی محور قوچان - باجگیران و قوچان - فاروج .

۱۵- مطالعه و اکتشاف حوزه های نفتی منطقه باجگیران(کپه داغ)

۱۶- توسعه و تجهیز مراکز بیمارستانی و خدمات درمانی

۱۷- ایجاد واحد سورتینگ و بسته بندی و فرآوری کشمش ،انگور ،سیب زمینی و گوجه فرنگی

با رویکرد صادراتی

۱۸- ایجاد زیر ساختهای مناسب و امکانات گردشگری بویژه در سد تبارک ،دره یوسفخان و

دره شمشال

۱۹- ایجاد و استقرار صنایع بزرگ از جمله؛ پتروشیمی ، خودرو سازی ، صنایع شیمیایی شیشه
سرامیک و صنایع تکمیلی بخش کشاورزی ،

۲۰- تسریع در احداث دانشکده فنی مهندسی قوچان وابسته وزارت علوم و ایجاد رشته های
مرتبط

۲۱- ایجاد بانک صنعت و معدن در شهرستان

۲۲- اجرای طرحهای مهندسی رودخانه و ایمن سازی و احداث تاسیسات حفاظتی در
روستاهای حاشیه رودخانه های منطقه

۲۳- ایجاد و توسعه مجتمع های دامداری ، طیور و فعالیت های آبی پروری

۲۴- تهیه و اجرای طرح های آبخیزداری و مرتعداری و اجرای تعادل دام و مرتع بخصوص در
حوضه آبریز سد تبارک آباد

۲۵- اجرای طرح جمع آوری فاضلاب و احداث تصفیه خانه فاضلاب شهری

۲۶- ایجاد موزه مردم شناسی

۲۷- تهیه و اجرای طرحهای هادی و ساماندهی فضایی سکونتگاهها در معرض خطر